

اعتباریابی مقیاس اندازه‌گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن

دکتر غلامرضا رجبی *

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف اعتباریابی مقیاس اندازه‌گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن در میان دانشجویان انجام شده است. **روش:** از ۲۵۰ دانشجوی دانشگاه شهید چمران اهواز که به روش تصادفی چند مرحله‌ای از میان کلیه دانشجویان دانشگاه یاد شده انتخاب شدند، ۲۳۳ نفر (۱۱۳ دختر، ۱۲۰ پسر) مقیاس نگرش نسبت به سیگار کشیدن را به‌طور کامل تکمیل نمودند. برای بررسی روایی سازه مقیاس یاد شده، از روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی (چرخش واریماکس) بهره گرفته شد. **یافته‌ها:** یافته‌ها نشان دادند که ضرایب پایایی آلفای کرونباخ و دونیمه‌سازی در کل مقیاس و در عامل‌های چهارگانه استخراج شده رضایت‌بخش می‌باشند. تحلیل عاملی این مقیاس به کمک تحلیل مؤلفه‌های اصلی (چرخش واریماکس) چهار عامل رابطه با افراد سیگاری، محدودیت‌ها و قوانین سیگار کشیدن، محیط بدون دود و سالم و عامل چهارم بدون نام، به دست آمد. **نتیجه‌گیری:** مقیاس اندازه‌گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن را می‌توان به‌عنوان یک ابزار پایا و معتبر در محیط‌های آموزشی و پژوهشی به‌ویژه در زمینه بررسی نگرش‌های افراد سیگاری و غیرسیگاری نسبت به سیگار کشیدن به کار برد.

کلیدواژه: مقیاس اندازه‌گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن، سیگار، نیکوتین، وابستگی به مواد، نگرش

مقدمه

به‌عنوان پیشاینده رفتار پنداشته می‌شوند. از این رو، این باور که برای تغییر یک رفتار مانند سیگار کشیدن، درک بنیادین نگرش‌های مربوط به رفتار مصرف سیگار ضروری است، مورد توجه قرار گرفته است. نظریه‌های کنش مستدل^۱ (آزجین^۲ و فیش‌باین^۳، ۱۹۸۰؛ فیش‌باین و آزجین، ۱۹۷۵) و رفتار برنامه‌ریزی شده (آزجین، ۱۹۹۱) رفتار را تابع نیت شخص و متأثر از نگرش‌های شخصی و هنجارهای اجتماعی می‌دانند. درک نگرش‌های اجتماعی نسبت به مصرف سیگار

نظر به پیامدهای زیانبار مصرف سیگار، قانون‌گذاران قوانین محدودکننده بی‌شماری را برای سیگار کشیدن در محیط‌های کار و در مکان‌های عمومی وضع کرده‌اند (لوسی^۴، ۱۹۹۱). هم‌چنین، دیدگاه‌های گوناگونی با هدف کمک به کاهش مصرف سیگار بر پایه تغییر رفتار در افراد سیگاری گسترش یافته‌اند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که بین رفتار و نگرش‌ها همبستگی وجود دارد. به بیان دیگر بیشتر نگرش‌ها

* دکترای تخصصی روانشناسی، استادیار گروه مشاوره دانشگاه شهید چمران اهواز. اهواز، دانشگاه شهید چمران، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.

E-mail: r_rajabi@yahoo.com

فکس: ۰۶۱۱-۳۳۳۳۹۱۱

1- Losey
3- Azjen

2- reasoned action
4- Fishbein

در زمینه نگرش نسبت به سیگار کشیدن ابزارها و مقیاس های گوناگونی ساخته شده، اما کمبود مقیاسی که بتواند نگرش افراد جامعه را نسبت به سیگار کشیدن بسنجد و از نظر ویژگی های روانسنجی مانند پایایی، روایی و کم بودن ماده ها، مورد پذیرش باشد احساس می شود. این پژوهش در این راستا و با بهره گیری از مقیاس اندازه گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن شور و همکاران (۲۰۰۰) که تا اندازه ای از نظر شمار ماده ها، کوتاه و از لحاظ پایایی و روایی پذیرفتنی بود و کمبودهای ابزارهای پیشین را نداشت انجام شد. این پژوهش با هدف بررسی ویژگی های روانسنجی مقیاس اندازه گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن در جامعه دانشجویی به منظور پاسخگویی به دو پرسش زیر انجام شده است: ۱- آیا مقیاس اندازه گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن یک سازه یک بعدی است یا چند بعدی؟ ۲- آیا مقیاس اندازه گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن از پایایی مناسبی برخوردار است؟

روش

جامعه آماری پژوهش همه دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز بودند. برای انتخاب آزمودنی ها نخست از میان دانشکده های موجود در دانشگاه، دو دانشکده به تصادف انتخاب شدند. در مرحله بعد از فهرست دانشجویان دو دانشکده یاد شده، ۲۵۰ دانشجوی سال های مختلف تحصیلی به تصادف برگزیده شدند. تعیین حجم نمونه به روش نمونه گیری تصادفی و بر پایه جدول ارایه شده از سوی کرجسی^{۲۰} و مورگان^{۲۱} (۱۹۷۰) انجام شد. برای دستیابی به عامل های معتبر، حجم نمونه نباید کمتر از ۲۰۰ نفر باشد (گیلفورد^{۲۲}، ۱۹۵۶).

برای گردآوری داده ها مقیاس اندازه گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن (شور و همکاران، ۲۰۰۰) به کار برده شد. این مقیاس یک ابزار اندازه گیری مربوط به نگرش های سیگار کشیدن در زمینه های مختلف (فروش سیگار،

این توانایی را در برنامه ریزان ایجاد می کند که آنها واکنش های عمومی مطرح شده برای وضع قانون و عرف عمومی سیگار کشیدن را بهتر درک نمایند.

باگوزی^۱ و بامگارتنر^۲ (۱۹۸۹) در اندازه گیری میزان نگرش های افراد نسبت به سیگار کشیدن و پدرسون^۳ و لفقو^۴ (۱۹۸۵) در بررسی سیگار کشیدن در دوره نوجوانی دریافتند که افراد سیگاری نسبت به تأثیر زیانبار سیگار کشیدن نگرش های مثبت خود را حفظ کرده اند. چن^۵ (۱۹۸۸) دریافت که نگرش های مثبت نسبت به سیگار کشیدن تعیین کننده اصلی در میل به آن در بین نوجوانان است. دیویس^۶، بک بیر^۷، کوک^۸ و دیچ کستر^۹ (۱۹۹۵) نگرش های سیگار کشیدن را در گروهی از دانش آموزان هلندی اندازه گیری نمودند. مقیاس نگرش های سیگار کشیدن آنها دارای ۲۸ گویه بود که باورها و نگرش ها را می سنجد. آنها گزارش نمودند که نگرش های سیگار کشیدن (و خودکارآمدی) به طور معنی داری به پیش بینی رفتار سیگار کشیدن می افزاید (فراتر از دیگر متغیرها مانند فشار اجتماعی).

گرین^{۱۰} و گرکن^{۱۱} (۱۹۸۹) و دیکسون^{۱۲}، لوری^{۱۳}، لوی^{۱۴} و فرارو^{۱۵} (۱۹۹۱) باورهای عمومی مربوط به سیاست های سیگار کشیدن در ایالات متحده را در سال های ۱۹۸۴ و ۱۹۸۷ به کمک پژوهش های زمینه یابی تلفنی بررسی نمودند. آنها دریافتند که افراد سیگاری بیشتر از افراد غیرسیگاری با محدودیت های سیگار کشیدن در اماکن عمومی و افزایش مالیات فروش تنباکو مخالف اند.

شور^{۱۶}، تاشچاین^{۱۷} و آدامز^{۱۸} (۲۰۰۰) در بررسی گروهی از آزمودنی های سیگاری و غیرسیگاری مقیاس نگرش نسبت به سیگار کشیدن^{۱۹} را مورد تحلیل عاملی قرار دادند و به چهار عامل دست یافتند، که ۵۴٪ واریانس را تبیین می کند. عامل های به دست آمده عبارت بودند از: (۱) روابط بین فردی با افراد سیگاری، (۲) قوانین و محدودیت های اجتماعی سیگار کشیدن در اماکن عمومی، (۳) دلواپسی های سلامتی و (۴) بازاریابی و فروش سیگار. هم چنین، آنها به کمک الگوی عامل تأییدی دریافتند که حدود ۷۷٪ واریانس مقیاس یاد شده توسط چهار عامل تبیین می شود. شور و همکاران (۲۰۰۰) همسانی درونی مقیاس اندازه گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن را در آزمودنی های دانشجویی ۰/۹۰ و برای عامل های اول تا چهارم به ترتیب ۰/۸۸، ۰/۸۰، ۰/۷۰ و ۰/۶۹ و در آزمودنی های فارغ التحصیل ۰/۹۳ و برای عامل های اول تا چهارم به ترتیب ۰/۹۱، ۰/۸۳، ۰/۷۲ و ۰/۷۲ گزارش نمودند.

1- Bagozzi	2- Baumgartner
3- Pederson	4- Lefcoe
5- Chen	6- Devies
7- Backbier	8- Kok
9- Dijkstra	10- Green
11- Gerken	12- Dixon
13- Lewery	14- Levy
15- Ferraro	16- Shore
17- Tashchian	18- Adams
19- Measuring Attitude Toward Smoking Scale	
20- Krejcie	21- Morgan
22- Guilford	

پرسش‌نامه توزیع شده، ۱۷ پرسش‌نامه به دلیل ناقص بودن کنار گذاشته شد و ۲۳۳ پرسش‌نامه مربوط به ۱۱۳ دختر و ۱۲۰ پسر بررسی گردید. از این تعداد ۶۴ نفر دانشجوی سال اول، ۵۵ نفر سال دوم، ۷۵ نفر سال سوم و ۳۹ نفر سال چهارم بودند. همان‌گونه که **جدول ۱** نشان می‌دهد، یافته‌ها نشان‌دهنده نگرش منفی دانشجویان نسبت به سیگار کشیدن است.

همان‌گونه که **جدول ۲** نشان می‌دهد، میانگین و انحراف معیار کل دانشجویان دانشگاه در مقیاس اندازه‌گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن به ترتیب ۷۱/۳۵ و ۸/۴۳ می‌باشد. هم‌چنین، پرسش‌های ۹ (باید به مردم ما این حق را داد که هر کجا که می‌خواهند سیگار بکشند) و ۱ (نمی‌خواهم با فردی که سیگار می‌کشد ملاقات کنم) به ترتیب دارای بیشترین و کمترین میانگین می‌باشند. همبستگی تک‌تک پرسش‌های مقیاس یاد شده با نمره کل مقیاس نیز محاسبه شد، که همبستگی همه پرسش‌ها با نمره کل از نظر آماری معنی‌دار بود ($p < 0/001$). دامنه ضرایب به دست آمده از ۰/۲۴ تا ۰/۷۳ در نوسان بوده است. به بیان دیگر، همه پرسش‌های مقیاس اندازه‌گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن از هماهنگی لازم برخوردارند.

محدودیت‌های قانونی، حقوق افراد سیگاری و غیرسیگاری) و دارای ۱۷ گویه است که نگرش‌های آزمودنی‌ها را نسبت به سیگار کشیدن بررسی می‌کند. بنابراین، آزمودنی‌ها پاسخ خود را به هر گویه در یک پیوستار (۱= کاملاً مخالف تا ۵= کاملاً موافق) رتبه‌بندی می‌کنند. هم‌چنین، شماری از گویه‌ها به صورت معکوس نمره گذاری می‌شوند، که پاسخ به این نوع پرسش‌ها بیانگر نگرش‌های منفی نسبت به سیگار کشیدن است. بدین ترتیب نمره این مقیاس می‌تواند بین ۱ تا ۸۵ در نوسان باشد، که نمره بالا نشان‌دهنده میزان بالای نگرش نسبت به سیگار کشیدن در افراد است. پژوهشگر مقیاس را از زبان انگلیسی به فارسی برگردانده، از نظر معنا، واژه‌گزینی و امانت‌داری با متن اصلی مقابله نمود.

هم‌چنین، در این پژوهش، برای بررسی روایی سازه این مقیاس از روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی^۱ (چرخش واریماکس)^۲ بهره گرفته شد.

یافته‌ها

فراوانی مطلق و نسبی پاسخ‌های مربوط به هر یک از پرسش‌های مقیاس اندازه‌گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن در **جدول ۱** نشان داده شده است. گفتنی است که از ۲۵۰

جدول ۱- فراوانی انواع پاسخ‌های آزمودنی‌ها به پرسش‌های مقیاس اندازه‌گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن (n=۲۳۳)

پرسش‌ها	کاملاً مخالف	مخالف	بی‌نظر	موافق	کاملاً موافق	کل
	فراوانی (%)	فراوانی (%)	فراوانی (%)	فراوانی (%)	فراوانی (%)	فراوانی (%)
۱	۳۹ (۱۵/۸)	۶۸ (۲۷/۵)	۳۹ (۱۵/۸)	۴۷ (۱۹)	۵۴ (۲۱/۹)	۲۴۷ (۱۰۰)
۲	- (-)	- (-)	۱۷ (۶/۹)	۵۵ (۲۲/۴)	۱۷۴ (۷۰/۷)	۲۴۶ (۱۰۰)
۳	۲۰ (۸/۱)	۳۳ (۱۳/۳)	۳۶ (۱۴/۵)	۵۴ (۲۱/۸)	۱۰۵ (۴۲/۳)	۲۴۸ (۱۰۰)
۴	۱۶ (۶/۵)	۲۲ (۸/۹)	۳۲ (۱۲/۹)	۹۶ (۳۸/۷)	۸۲ (۳۳/۱)	۲۴۸ (۱۰۰)
۵	- (-)	- (-)	۴۶ (۱۸/۶)	۷۶ (۳۰/۸)	۱۲۵ (۵۰/۶)	۲۴۷ (۱۰۰)
۶	- (-)	- (-)	۴۱ (۱۶/۶)	۷۷ (۳۱/۲)	۱۲۹ (۵۲/۲)	۲۴۷ (۱۰۰)
۷	۱۲ (۴/۹)	۱۳ (۵/۳)	۲۱ (۸/۵)	۵۶ (۲۲/۸)	۱۴۴ (۵۸/۵)	۲۴۶ (۱۰۰)
۸	- (-)	- (-)	۱۹ (۷/۷)	۷۳ (۲۹/۶)	۱۵۵ (۶۲/۸)	۲۴۷ (۱۰۰)
۹	- (-)	- (-)	۸ (۳/۲)	۶۷ (۲۷)	۱۷۳ (۶۹/۸)	۲۴۸ (۱۰۰)
۱۰	- (-)	- (-)	۳۴ (۱۳/۸)	۱۰۹ (۴۴/۱)	۱۰۴ (۴۲/۱)	۲۴۷ (۱۰۰)
۱۱	- (-)	- (-)	۴۳ (۱۷/۳)	۱۱۳ (۴۵/۶)	۹۲ (۳۷/۱)	۲۴۸ (۱۰۰)
۱۲	۸ (۳/۲)	۳ (۱/۲)	۵ (۲)	۴۰ (۱۶/۱)	۱۹۲ (۷۷/۴)	۲۴۸ (۱۰۰)
۱۳	۴ (۱/۷)	۴ (۱/۷)	۲۳ (۹/۵)	۸۸ (۳۶/۴)	۱۲۳ (۵۰/۸)	۲۴۲ (۱۰۰)
۱۴	۳ (۱/۲)	۷ (۲/۸)	۲۶ (۱۰/۵)	۸۳ (۳۳/۶)	۱۲۸ (۵۱/۸)	۲۴۷ (۱۰۰)
۱۵	۷ (۲/۸)	۱۸ (۷/۳)	۲۳ (۹/۳)	۵۹ (۲۳/۸)	۱۴۱ (۵۶/۹)	۲۴۸ (۱۰۰)
۱۶	- (-)	- (-)	۱۸ (۷/۳)	۶۷ (۲۷)	۱۶۳ (۶۵/۷)	۲۴۸ (۱۰۰)
۱۷	۱۸ (۷/۳)	۵۲ (۲۱)	۵۷ (۲۳)	۴۴ (۱۷/۷)	۷۷ (۳۱)	۲۴۸ (۱۰۰)

1- principal components analysis

2- Varimax rotation

جدول ۲- میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی پرسش‌ها با نمره کل مقیاس اندازه‌گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن در آزمودنی‌های پژوهش (n=۲۳۳)

پرسش‌ها	میانگین	انحراف معیار	همبستگی کل
۱	۳/۰۳	۱/۴۱	۰/۶۷*
۲	۴/۶۳	۰/۶۲	۰/۴۹*
۳	۳/۷۶	۱/۳۴	۰/۷۳*
۴	۳/۸۳	۱/۱۸	۰/۶۲*
۵	۴/۳۳	۰/۷۷	۰/۵۴*
۶	۴/۳۴	۰/۷۵	۰/۴۲*
۷	۴/۲۲	۱/۱۳	۰/۳۹*
۸	۴/۵۵	۰/۶۴	۰/۵۱*
۹	۴/۶۶	۰/۵۴	۰/۵۴*
۱۰	۴/۳۰	۰/۶۹	۰/۴۴*
۱۱	۴/۱۹	۰/۷۱	۰/۲۴*
۱۲	۴/۶۱	۰/۸۸	۰/۵۲*
۱۳	۴/۳۳	۰/۸۵	۰/۵۶*
۱۴	۴/۳۲	۰/۸۷	۰/۶۰*
۱۵	۴/۲۳	۱/۰۸	۰/۶۵*
۱۶	۴/۵۷	۰/۶۳	۰/۴۸*
۱۷	۳/۴۴	۱/۳۱	۰/۵۵*
کل	۷۱/۳۵	۸/۴۳	

*p<۰/۰۱

برای بررسی مناسب بودن داده‌های مقیاس اندازه‌گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن، KMO^۱ انجام شد و ضریب به دست آمده رضایت‌بخش بود (KMO=۰/۸۴). هم‌چنین با آزمون کرویت بارتل $\chi^2=۱۲۵۷/۳۵$ محاسبه شد، که از نظر آماری معنی‌دار بود (p<۰/۰۰۰۱).

به منظور بررسی روایی مقیاس اندازه‌گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن از روش روایی سازه (تحلیل عاملی) بهره گرفته شد. در این تحلیل با استفاده از روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی (چرخش واریماکس) و مقادیر ویژه^۲ بیشتر از یک، چهار عامل به دست آمد. جدول ۳ بارهای عاملی پرسش‌های هریک از عوامل چهارگانه را به ترتیب صعودی نشان می‌دهد.

همان‌گونه که در جدول ۳ دیده می‌شود، عامل یکم که «رابطه با فرد سیگاری» نام‌گذاری شد، ۲۹/۵۷٪ واریانس را تبیین می‌کند؛ مقدار ویژه آن ۵/۰۲ و واریانس مشترک ۵۱٪ می‌باشد. بارهای عاملی پرسش‌های این عامل از ۰/۸۱ تا ۰/۴۲ در نوسان است. دومین عامل «محیط بدون دود و سالم» نامیده شد، که ۱۱/۲۴٪ واریانس پرسش‌های مقیاس را به خود

جدول ۳- ماتریس عاملی چرخش یافته واریماکس مقیاس اندازه‌گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن با چهار عامل به ترتیب صعودی از طریق تحلیل مؤلفه‌های اصلی

عامل اول	عامل دوم	عامل سوم	عامل چهارم
۰/۸۱			
۰/۷۹			
۰/۷۸			
۰/۶۹			
۰/۵۷			
۰/۴۲			
۰/۷۲			
۰/۷۲			
۰/۷۱			
۰/۶۵			
۰/۵۹		۰/۴۰	
۰/۸۲		۰/۷۵	
۰/۶۲		۰/۶۲	
۰/۴۴		۰/۵۶	
۰/۶۶			
۰/۶۰			
۶/۷۱	۱۰/۰۱	۱۱/۲۴	۲۹/۵۷
۱/۱۴	۱/۷۰	۱/۹۱	۵/۰۲
۰/۱۱	۰/۱۷	۰/۱۹	۰/۵۱

جدول ۴- میانگین، انحراف معیار و ضرایب پایایی مقیاس اندازه‌گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن

عامل‌ها	شمار گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضرایب پایایی	
				آلفای کرونباخ	دو نیمه‌سازی
کل مقیاس	۱۷	۷۱/۳۵	۸/۴۳	۰/۸۳	۰/۷۲
رابطه با فرد سیگاری	۶	۲۳/۰۶	۴/۸۳	۰/۷۹	۰/۸۴
محیط بدون دود و سالم	۶	۲۶/۲۷	۳/۷۱	۰/۷۶	۰/۶۹
محدودیت‌ها و قوانین سیگار کشیدن	۵	۲۲/۱۰	۲/۵۲	۰/۶۶	۰/۶۵
فاقد نام‌گذاری	۳	۱۳/۰۶	۱/۴۰	۰/۴۵	۰/۴۶

یافته‌های به‌دست آمده، مقیاس نگرش نسبت به سیگار کشیدن یک ابزار قابل اعتماد و مناسب برای بررسی‌های نگرشی در دانشجویان است.

نتایج تحلیل عاملی حاضر به کمک روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی نشان می‌دهند که احتمالاً مقیاس اندازه‌گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن یک مقیاس چندبعدی است و دارای چهار عامل می‌باشد که بیشترین سهم تبیین واریانس را عامل اول بر عهده دارد. این عامل‌ها (روابط با فرد سیگاری، محدودیت‌ها و قوانین سیگار کشیدن، محیط بدون دود و عامل بدون نام) به‌جز عامل چهارم، با یافته‌های شور و همکاران (۲۰۰۰) هماهنگ است. این بررسی نشان داد که دانشجویان نسبت به سیگار کشیدن به‌ویژه در روابط با افراد سیگاری، نگرش منفی نشان داده‌اند. این یافته با یافته‌های چاپ‌من^۱، وانگ^۲ و اسمیت^۳ (۱۹۹۳) و شروینگتون^۴ (۱۹۹۴) که نشان دادند افراد غیرسیگاری بیش از افراد سیگاری در مورد پیامدهای خطرناک و منفی سیگار کشیدن متقاعد می‌شوند، هماهنگ است.

ضرایب آلفای کرونباخ و دو نیمه‌سازی به‌دست آمده در کل مقیاس و در چهار عامل استخراج شده توسط تحلیل مؤلفه‌های اصلی (پژوهش حاضر) از همسانی درونی بسیار بالا برخوردار است (جدول ۴). این شاخص‌های پایایی مقیاس با شاخص‌های پایایی گزارش شده توسط شور و همکاران (۲۰۰۰) در دو نمونه دانشجویان سیگاری و غیرسیگاری هم‌خوان است. افزون بر آن، پرسش‌های مقیاس با نمره کل دارای همبستگی متوسطی بودند (پایین‌ترین ضریب همبستگی مربوط به سؤال ۱۱ بود).

اختصاص می‌دهد؛ مقدار ویژه آن ۱/۹۱ و واریانس مشترک ۱۹٪ است. بارهای عاملی پرسش‌های این عامل از ۰/۷۲ تا ۰/۵۹ در نوسان است. سومین عامل «دیدگاه‌هایی نسبت به محدودیت‌ها و قوانین سیگار کشیدن» است، که ۱۰/۰۱٪ واریانس پرسش‌ها به‌شمار می‌رود؛ مقدار ویژه آن ۱/۷۰ و واریانس مشترک ۱۷٪ است. بارهای عاملی آن ۰/۴۰ تا ۰/۵۶ به‌دست آمد. چهارمین عامل قابل نام‌گذاری نیست، که ۶/۷۱٪ واریانس پرسش‌ها را تبیین نموده، مقدار ویژه و واریانس مشترک آن به ترتیب ۱/۱۴ و ۱۱٪ می‌باشد. هم‌چنین، بارهای عاملی آن از ۰/۴۴ تا ۰/۶۶ به‌دست آمد. افزون بر آن، چهار عامل روی هم ۵۳/۵۷٪ واریانس پرسش‌ها را تبیین می‌کنند. این یافته به نخستین پرسش پژوهش پاسخ می‌دهد.

همان‌گونه که جدول ۴ نشان می‌دهد، میانگین و انحراف معیار نمره کل دانشجویان دانشگاه در مقیاس اندازه‌گیری نسبت به سیگار کشیدن ۷۱/۳۵ و ۸/۴۳، و در عامل چهارم (فاقد نام‌گذاری) ۱۳/۰۶ و ۱/۴۰ می‌باشند، که پایین‌ترین میانگین است. هم‌چنین، ضرایب پایایی آلفای کرونباخ و دو نیمه‌سازی در کل مقیاس یادشده و در عامل‌های استخراج شده، در جدول ۴ ارایه شده است. همان‌گونه که جدول نشان می‌دهد، ضرایب پایایی به‌دست آمده جز برای عامل چهارم رضایت‌بخش می‌باشند (به‌دلیل شمار کم پرسش‌ها، در هر عامل ضرایب پایایی پایین هستند). این یافته در تأیید پاسخ مثبت به پرسش دوم پژوهش است.

بحث

هدف پژوهش حاضر بررسی پایایی و تحلیل عاملی مقیاس اندازه‌گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن بر روی دانشجویان بود. در این پژوهش دو پرسش بررسی شد. بر پایه

1- Chapman
3- Smith

2- Wang
4- Shervington

- smokers and ex-smokers. *American Journal of Public Health*, 83, 215-219.
- Chen, J. W. (1988). *Adolescents knowledge, behavior patterns, and attitude related to cigarette smoking in the Republic of China*. Unpublished doctoral dissertation, Indiana University, Bloomington.
- Devies, H., Backbier, E., Kok, G. L., & Dijkstra, M. (1995). The impact of social influences in the context of attitude, self-efficacy, intention, and previous behavior as predictors of smoking onset. *Journal of Applied Social Psychology*, 25, 237-257.
- Dixon, R. D., Lewery, R. C., Levy, D. E., & Ferraro, K. F. (1991). Self-interest and public opinion toward smoking policies: Replication and extension. *Public Opinion Quarterly*, 55, 241-254.
- Fishbein, M., & Ajzen, R. (1975). *Belief, Attitude, intention and behavior: An introduction to theory and research*. Reading, MA: Addison- Wesley.
- Guilford, J. P. (1959). *Psychometric method*. New York: McGraw-Hill.
- Green, P., & Gerken, A. E. (1989). Self-interest and public opinion toward smoking restrictions and cigarette taxes. *Public Opinion Quarterly*, 53, 1-16.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Losey, M. R. (1991). Smoking policies in the workplace. *Modern Office Technology*, 36, 76-78.
- Pederson, L. L., & Lefcoe, N. M. (1985). Cross-sectional analysis of variables related to cigarette smoking in late adolescence. *Journal of Drug Education*, 15, 225-240.
- Shervington, D. O. (1994). Attitudes and practices of African-American women regarding cigarette smoking: Implications for interventions. *Journal of National Medical Association*, 86, 337-343.
- Shore, T. H., Tashchian, A., & Adams, J. S. (2000). Development and validation of a scale measuring attitudes toward smoking. *Journal of Social Psychology*, 140, 609-615.

در نهایت، مقیاس اندازه گیری نگرش نسبت به سیگار کشیدن می تواند پاسخگوی نیاز پژوهشگران در زمینه های پژوهشی باشد. تدوین برنامه هایی با هدف کاهش سیگار کشیدن، پیش بینی احتمال موفقیت ترک سیگار، شناسایی افراد مستعد به سیگار کشیدن و شناسایی نگرش ها نسبت به سیگار کشیدن از دیگر کاربردهای یافته های پژوهش حاضر به شمار می رود.

محدود بودن پژوهش به دانشجویان یک دانشگاه (دانشگاه شهید چمران اهواز) تعمیم یافته ها را به جمعیت های دیگر محدود می کند. بنابراین پیشنهاد می شود که پژوهش مشابهی در جمعیت های افراد سیگاری و غیرسیگاری بر حسب جنس، سن و تحصیلات انجام شود. هم چنین پیشنهاد می شود در بررسی های آینده برای اعتباریابی این مقیاس از یک ابزار موازی بهره گرفته شود.

سیاسگزاری

با تشکر از دانشجویانی که در اجرا و گردآوری اطلاعات اینجانب را یاری نمودند.

دریافت مقاله: ۱۳۸۳/۱۰/۱؛ دریافت نسخه نهایی: ۱۳۸۴/۳/۲؛

پذیرش مقاله: ۱۳۸۴/۴/۱

منابع

- Ajzen, R. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50, 179-211.
- Ajzen, R., & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bagozzi, R. P., & Baumgartner, J. (1989). An investigation into role of intentions as mediators of the attitude behavior relationship. *Journal of Economic Psychology*, 10, 35-63.
- Chapman, S., Wang, W. L., & Smith, W. (1993). Self-exempting beliefs about smoking and health: Differences between